

О. А. Бородіна,

кандидат наук з держ. управління,

ORCID 0000-0001-7469-9529,

e-mail: o.borodina@i.ua,

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

ОПТИМІЗАЦІЯ НОРМАТИВНОЇ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ БАЗИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Українська економіка наразі потребує системних зрушень у інноваційно-інвестиційній сфері задля зміни перспективи становища України виключно як сировинного придатку

економічно успішніших країн. Так, за даними The World Bank, рівень розриву між ЄС та Україною за показником ВВП на душу населення (за ПКС) з 1990 р. збільшився майже вдвічі (рис. 1).

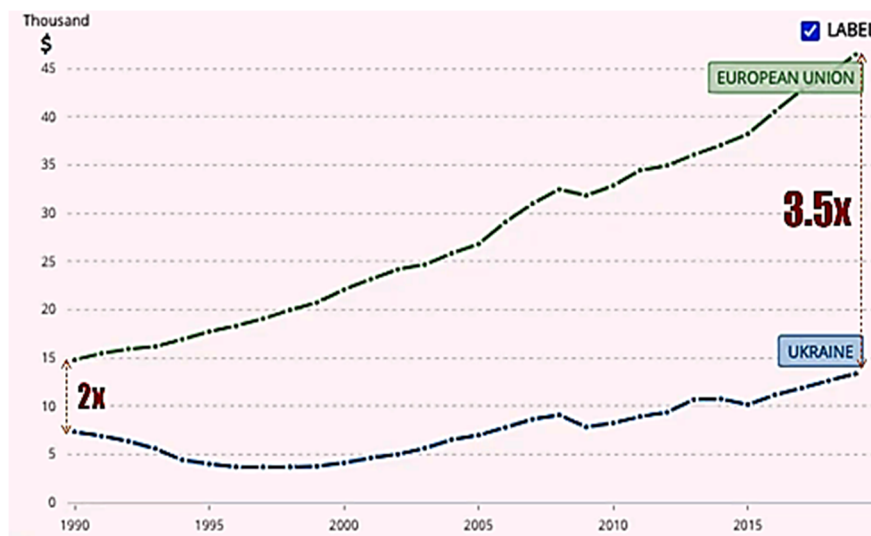

Рис. 1. Розрив між Україною та ЄС за показником ВВП на душу населення (за ПКС) за 1990-2020 рр. [1]

Британське видання «The economist» прогнозує, що протягом 2020-2050 рр. реальний ВВП на душу населення в Україні буде зростати не більше ніж на 1,8%. Причому темпи зростання будуть стримуватися негативними явищами у демографії за аналітичними дослідженнями ООН, а саме, найбільш значущі скорочення торкнуться населення вікової групи від 25 до 64 років (з майже 28 млн чол. у 1980-х роках до майже 12 млн чол. до 2100 р., або на 57%) (рис. 2 і 3).

Тож, для ефективного розвитку, Україні потрібно збільшити темпи зростання ВВП на душу населення до 8-10%, одночасно зменшуючи інфляцію. Тільки в такому випадку економічний прорив буде мати наступний вигляд (рис. 4).

Фактори економічного зростання наразі є предметом дискусій, та на нашу думку, ключові з них: мінімізація корупції, політична стабільність, конкурентоздатності країни та регіонів, верховенство права, якість та доступність освіти, економічна спеціалізація, інноваційність, інвестиційна привабливість, аналіз міжнародного досвіду розвитку про-

мислового сектору та застосування для України з використанням механізму індустріальних парків. Причому останній фактор – в розрізі *децентралізації та smart-спеціалізації* у розвитку регіонів є чи не найефективнішим драйвером швидкого та спрямованого розвитку.

Виявлення наявних передумов та перспектив активізації політики створення індустріальних парків в Україні, обґрунтування актуальних законодавчих ініціатив зі сприяння відкриттю та запуску ефективної роботи нових індустріальних парків у вітчизняній практиці промислового розвитку *обумовили актуальність дослідження*.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика індустріальних парків в Україні набула особливого фокусу уваги після прийняття Закону України «Про індустріальні парки» [3]. Але, теоретичні та практичні питання стосовно еволюції концепції та стратегічних пріоритетів неоіндустріальної модернізації економіки, в тому числі з питань індустріальних парків, були предметом наукових інтересів відомих українських вчених, зокрема, В. Ля-

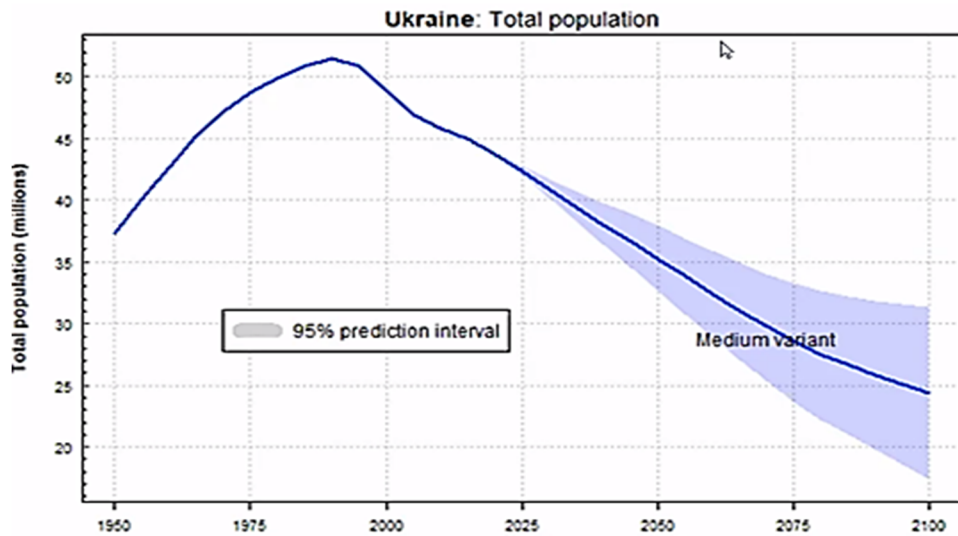

Рис. 2. Прогнозована динаміка населення України до 2100 р. [2]

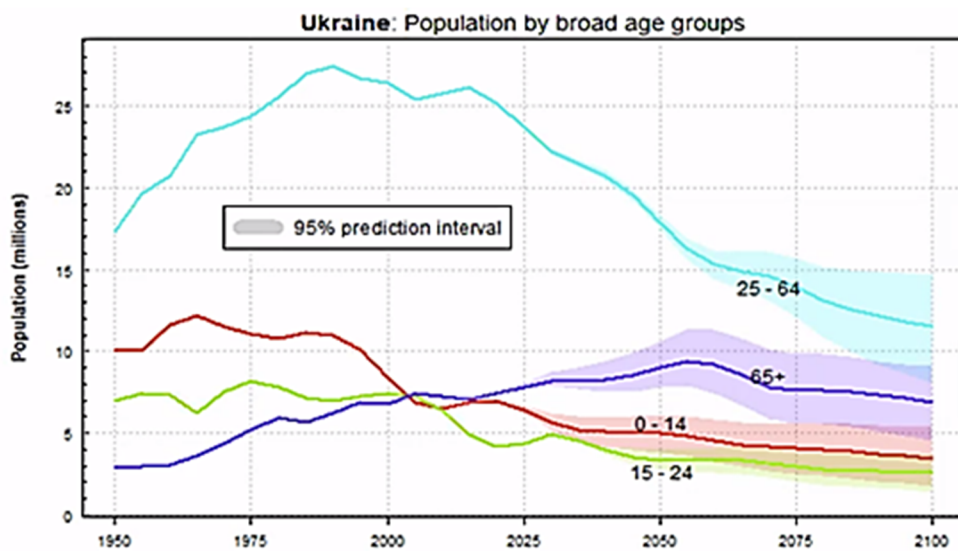

Рис. 3. Прогнозована демографія України до 2100 р. по вікових групах [2]

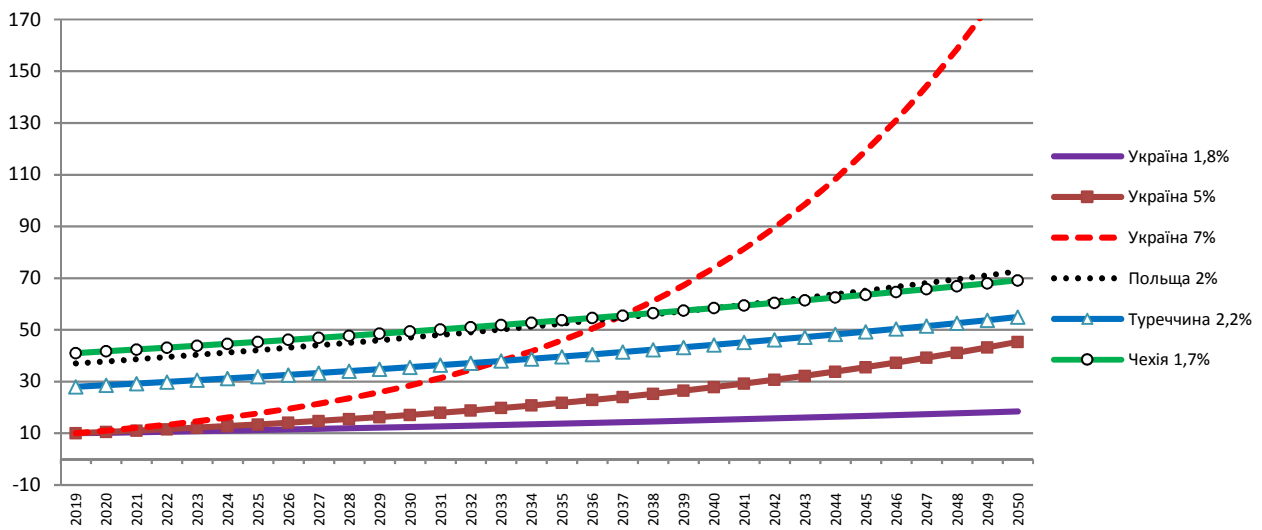

Рис. 4. Прогнозні сценарії приросту ВВП на душу населення для України

Джерело: складено автором.

шенка [4, 6-11], Ю. Залознової, І. Підричевої, С. Іванова [5], О. Мельник [12], Н. Осадчої [13], Л. Бенювської [14], В. Галасюка [15] тощо. У той же час, з огляду на актуальність та важливість наукових розробок для сучасного періоду, а саме, розробки важливих нормативних документів, які регулюють діяльність індустріальних парків з огляду на використання передового досвіду закордонних країн, такі дослідження слід продовжувати.

Метою статті є дослідження досвіду діяльності індустріальних парків в країнах світу та його впливу на національні показники макроекономічного розвитку; аналіз сучасного стану та прогнозованих трендів розвитку індустріальних парків в Україні, а також надання дієвих пропозицій щодо інституціалізації вказаного процесу та у проекти нормативних і законодавчих документів, що готуються до прийняття.

Виклад основного матеріалу
Світовий досвід

Сучасний глобалізований світ відзначається значною міждержавною конкуренцією за якісні інвестиції та трудові ресурси. Одним з трендів розвитку сучасного суспільства є скорочення відносної частки зайнятих у матеріальному виробництві 5-го технологічного укладу та прогнозований матеріалістичний характер виробництва 6-го технологічного укладу. Економічно успішні держави у боротьбі за конкурентоздатність застосовують комплексні механізми, які дозволяють побудувати інноваційну економіку на власній території, забезпечивши роботою власних громадян. Одним із таких механізмів, що поширений практично по всьому світу, є інноваційні індустріальні парки.

Індустріальні парки (далі – ІП) – спеціально відведені території з готовою наявною зручною інфраструктурою для промислових підприємств та відповідними податковими, нормативними та інституційними перевагами. Такі хаби створюються в основному для полегшення логістичних операцій, зручного доступу до інфраструктури, робочої сили. Окрім того, вони є генератором інноваційного розвитку регіонів завдяки сконцентрованим у них центрам освіти, науки та техніки.

На сучасному етапі накопичено чималий досвід закордонних індустріальних економік таких країн, як Корея, Сінгапур, Тайвань, Китай, Туреччина, країни АСЕАН, які за короткий термін зробили великий стрибок у технологічно-інноваційному розвитку завдяки підтримці та цілеспрямованим діям держави. Світова динаміка створення індустріальних парків та наявні стимули у ІП наведені на рис. 5 і 6.

Стимули у індустріальних парках

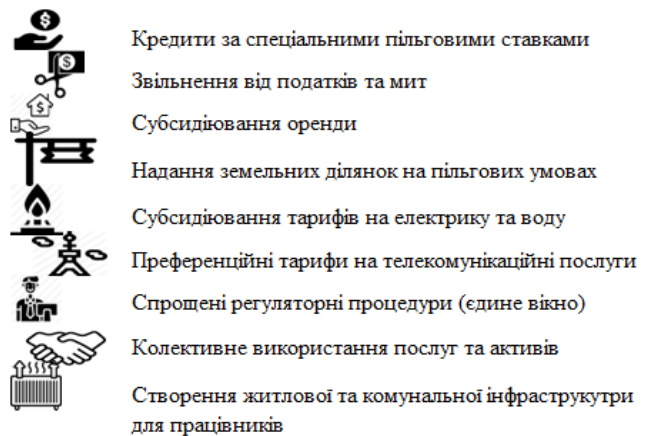
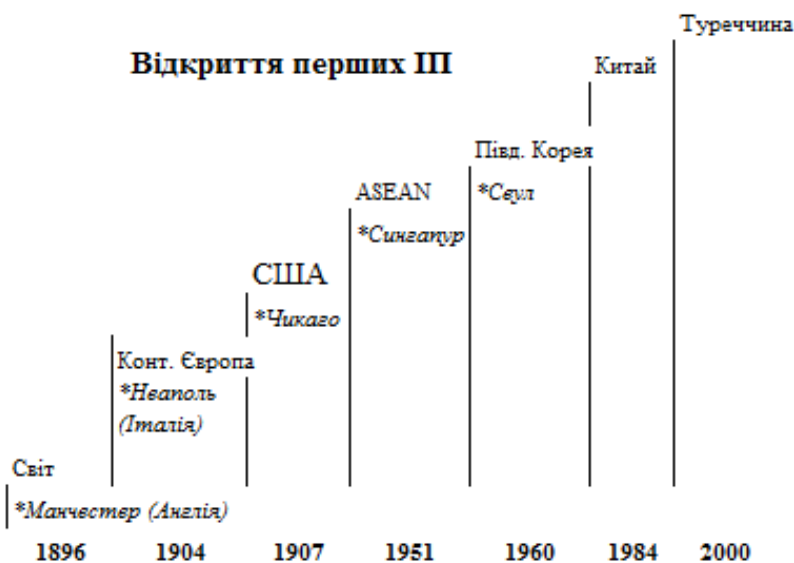

Рис. 5. Стимули у індустріальних парках [16]

Близько 1500 індустріальних парків у світі:
1200 – Південна Корея,
1000 – континентальна Європа,
893 – АСЕАН,
400 – США,
375 – Китай,
346 – Туреччина

Рис. 6. Світова динаміка створення ІП [16]

Загалом, історія ІП в Європі налічує більше ста років. Їх початкова концепція – створення оптимальних умов для роботи промислових підприємств – актуальна по нині. В Європі ІП дають десятки тисяч робочих місць і щорічне збільшення макропоказників кожної з країн. Наприклад,

менш ніж за десять років (2002-2012 рр.) *Туреччина* перетворилася із виробника легкої промисловості та експортера сільськогосподарської продукції на одного з регіональних промислових лідерів, а у 2013 р. країна повністю повернула борг МВФ (рис. 7).

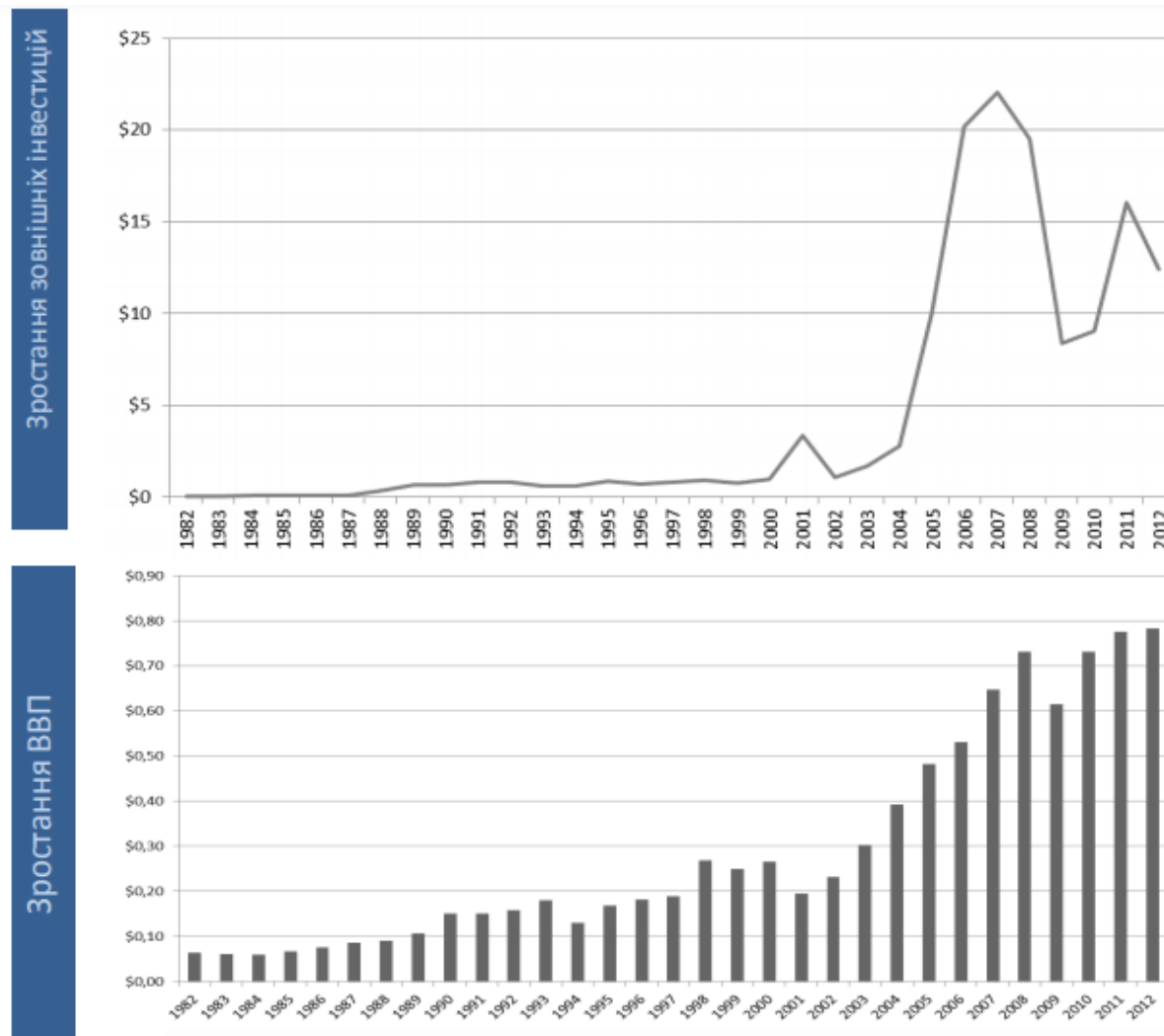

Рис. 7. Досвід Туреччини з впровадження організованих промислових зон (кореляція рівня зовнішніх інвестицій з ВВП) [17]

Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку Угорщини за період 2002-2012 рр. також прямо корелювала з динамікою ВРП на душу населення (рис. 8 і 9).

Польща застосувала механізм ІП для економічного стимулювання і лише за 25 років вони принесли понад 25 млрд євро інвестицій, створивши понад 300 000 нових робочих місць, що в свою чергу дозволило Польщі збільшити експорт більш ніж удвічі [19].

Автоматизація та максимальне нормативне та інституційне спрощення процедур стають світовими трендами. Завдяки цьому певні країни помітно покращили свої результати у світових рейтингах. Наприклад, *Туреччина* скасувала ПДВ на капітальні

інвестиції й таким чином позбавила бізнес необхідності витрачати час на його відшкодування. *Угорщина* істотно скоротила тривалість перевірки коригувань звітності з податку на прибуток.

Португалія, Франція, Польща, Литва запровадили звітування перед податковими органами в режимі реального часу. Відтепер державні контролери мають можливість оперативно отримувати дані про ту чи іншу операцію, а бізнес не повинен подавати разом із декларацією величезну кількість додатків із інформацією щодо своїх транзакцій.

Казахстан запустив пілотний проект із використання блокчейн-технологій для адміністрування ПДВ. Таку саму можливість розглядає й *Велика Британія*.

Рис. 8. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку Угорщини [18]

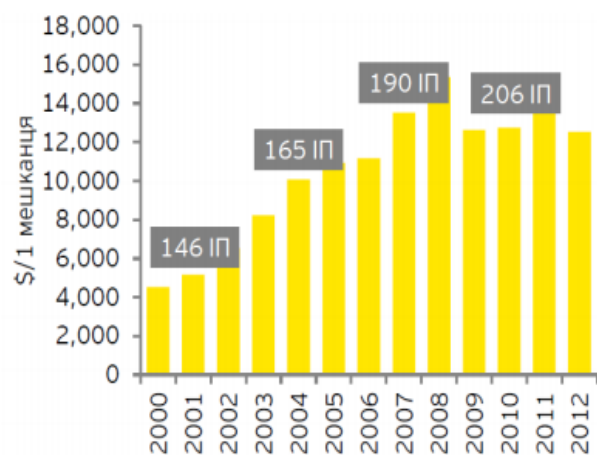

Рис. 9. Динаміка ВРП на душу населення в Угорщині [18]

В'єтнам досягнув рекордного скорочення часу на облік ПДВ завдяки оптимізації роботи наявних ІТ-систем. У цій країні створено понад 100 індустриальних і експортно-виробничих зон. Результатами діяльності є:

- річне промислове виробництво > \$ 25 млрд;
- до 25% національного ВВП;
- ≈ 33% прямих іноземних інвестицій до В'єтнаму.

Наявними факторами для зацікавленості інвестора у ІІ є такі:

- земельні ділянки облаштовані зовнішньою інфраструктурою (час до ринку);
- учасник отримує послуги керуючої компанії з облаштування та інжинірингу, супровід дозвільних та погоджувальних процедур;

- додаткові сервіси від керуючої компанії: бізнес-план, користування логістичними об'єктами, діловою та побутовою інфраструктурою, по-суті, ІІ є бізнес-містечком, а не лише промзоною;

- кластерний підхід та ефект синергії від суміжного розміщення виробництв;
- спеціальний економічний режим особливого ведення бізнесу (пільги, преференції тощо).

Українські реалії

Стрімка деіндустріалізація національної промисловості стала наслідком недостатньої керованості, а подекуди і хаотичності регуляції процесів інтеграції української економіки до світового господарства, продемонструвала ступінь деградації національного промислового потенціалу, що відкинуло вітчизняну економіку на десятиріччя назад порівняно з вихідними позиціями (рис. 10).

Рис. 10. Динаміка деіндустріалізації економіки України за 1992-2019 рр. (складено автором на основі джерела [20])

Гострий «інвестиційний голод» стимулює безробіття та еміграцію, консервує бідність населення, гальмує відбудову промисловості. Вітчизняний інвестиційний клімат має багато серйозних недоліків, а за привабливістю податкової системи Україна взагалі посідає одне з останніх місць у світі. За результатами щорічного дослідження «Оподаткування 2020» (*Paying Taxes 2020*), яке проводиться командою PwC разом із експертами Світового банку, Ук-

раїна у 2020 р. посіла 65 місце втративши за рік 11 пунктів [21].

У таких умовах рух «за інерцією» буде катастрофою для вітчизняної економіки. Виправлення ситуації, що склалася, потребує рішучого використання дієвих інструментів промислового розвитку, одним із яких є індустріальні парки. В Україні до «інноваційних» умовно можна віднести три категорії парків: індустріальні, технологічні та наукові (рис. 11).

Рис. 11. Різновиди ІП в Україні [22]

Функціонування кожної категорії регулюється окремими нормативними документами та інституціями. Так, *індустріальні парки* є прерогативою *Мінекономрозвитку*. Наукові парки, у свою чергу, створюються лише з ініціативи вищих навчальних закладів та (або) наукових установ і передбачають реалізацію «економічно і соціально зумовлених наукових, науково-технічних та інноваційних напрямів діяльності». *Науковими парками та технопарками* опікується *Міністерство освіти та науки України*. Водночас приватні компанії в Україні вже створюють власні об'єкти, які називають «інноваційними парками» чи «інноваційними центрами».

В Україні чинне законодавство про ІП надає вкрай незначні переваги їх учасникам, явно недостатні для того, щоб цей механізм зміг стати каталізатором розвитку вітчизняної економіки. Зокрема, Законом «Про індустріальні парки» серед преференцій резидентам парків передбачено лише *цільове фінансування на безповоротній основі та надання безвідсоткових кредитів* для облаштування ІП, а також звільнення учасників парків від пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту [3]. Але, настільки мізерна підтримка не йде в жодне порівняння з вищезазначеними практиками країн світу щодо стимулювання промислового розвитку через ІП. Очевидно, що без належного пакету стимулів вітчизняні ІП здебільшого не будуть здатні залучати інвестиції.

На липень 2021 р. в Україні було зареєстровано 50 ІП. З них *бізнес-активність проявляють лише 14. Виробнича діяльність ведеться в семи парках* [23]. Близько десятка промислових майданчиків знаходяться на стадії будівництва, включаючи створення необхідної інфраструктури.

Індустріальні парки – привабливий фокус для інвестицій. Участь підприємства в ІП дозволяє заощадити значну суму на інженерних мережах, скоротити термін отримання дозволів. Україна за

рахунок географічного розташування, якості робочої сили та ряду інших факторів є однією з кращих локацій для розміщення ІП і має всі можливості стати лідером в цій ніші. Однак поки що цей сектор позначений низьким рівнем конкурентності, насиченості і високим показником ризику. У питанні розвитку ІП Україна залишається аутсайдером серед західних сусідів з швидкозростаючою економікою. Незважаючи на те, що такі проекти при правильному підході до управління мають позитивний ефект у вигляді залучення інвестицій, збільшення зайнятості населення, розвитку суміжних галузей (транспорт, будівництво, ремонт, клінінг тощо), поповнення місцевих бюджетів, зростання ВВП в цілому, але їх активної реалізації в нашій країні не спостерігається. До сьогодні рух нашого ринку в напрямку створення ІП нагадує «біг з перешкодами» (або неспішне крокування).

У список чинників, які ускладнюють реалізацію індустріальних парків в Україні, можна включити:

1. *Відсутність довгострокової державної політики* в галузі ІП. Слабке просування бренду нашої країни на міжнародній арені. Істотна частка споживачів послуг ІП – майбутніх резидентів – знаходиться за межами України, і девелоперам доводиться конкурувати не з іншими девелоперами, а з іншими країнами за майбутнього резидента.

2. *Складності із залученням фінансування*. Необхідно запуснути кредитування реального сектору економіки, проектного фінансування, знизити його вартість, а іноземним інвесторам – надати певні гарантії повернення вкладених інвестицій і преференції для підвищення конкурентоспроможності України на тлі інших країн, з якими ми змагаємося за розміщення нових виробництв.

3. *Складності з підключенням до інженерних мереж*, а також у процедурі затвердження та зміни детального плану території в рамках парку.

4. Відсутність державних будівельних норм для проєктів ІІ. Старі норми взагалі не передбачали подібних об'єктів. Через відсутність якісного правового регулювання в даній сфері виникають різні суперечки з Державною архітектурно-будівельною інспекцією, монополістами та іншими контролюючими органами. Потрібен час для створення і затвердження спільно з державними органами норм і правил, що регламентують проєктування ІІ.

У світі ІІ дійсно дають можливість розвивати інвестиційний клімат, але вони працюють за іншими законами, прозоро та без шкоди економіці своїх

країн. Зокрема, жоден ІІ в світі не звільнено від оподаткування. Більш того, ст. 107 Договору про функціонування Європейського Союзу забороняє будь-які пільги з податків для окремих підприємств, тобто будь-які порушення рівності конкуренції. В українському варіанті ІІ принесуть користь не державі, а, можливо, наближеним до влади бізнесменам.

Суть індустріального парку – в стимулах, які отримують інвестори, розташувавши там своє виробництво. Це компенсації за створення робочих місць, фіскальні та фінансові стимули, інституційна підтримка з боку держави (див. таблицю).

Таблиця

Стимули, що застосовують до індустріальних парків в різних країнах

Зміст стимулу	Країна, де застосовується
Звільнення від ввізного мита на нове обладнання та комплектуючі до нього передбачено для резидентів індустріальних парків	Китай, Росія, Туреччина, Південна Корея (в останній протягом перших 5 років роботи)
Ввезення нового обладнання звільняється від сплати ПДВ. Це знижує витрати інвестора на запуск виробництва, полегшує старт його бізнесу	Китай, Росія, Туреччина, Південна Корея
Компанії, які стали резидентами ІІ, отримують від держави нижчу ставку орендної плати за землю	Польща, Чехія, Південна Корея та Словаччина
Ділянки під виробничі потреби в ІІ надаються державою безкоштовно, влада надає резидентам дисконт на сплату єдиного соцвнеску – до 35% від розміру інвестицій протягом перших 10 років роботи	Туреччина
На 10 років компанії в ІІ звільняються від податку на землю	Росія
Зменшення податку на прибуток залежно від розміру інвестицій в ІІ	Польща, Чехія, Словаччина, Туреччина, Китай, Росія

Складено автором.

Слід зазначити певні законотворчі кроки, що були зроблені задля пільгового оподаткування, – у жовтні 2016 р. були прийняті два законопроекти (№2554а-д і №2555а-д) [24; 25], які передбачали введення нульової ставки податку на прибуток терміном на 10 років для учасників ІІ, а також звільняли їх від сплати митних платежів при імпорті певних видів обладнання. Але до другого читання ці законопроекти так і не дійшли.

Світова практика (історія створення ІІ) свідчить, що тимчасове стимулююче оподаткування ІІ є одним із найважливіших і найдієвіших інструментів державної підтримки. *Держава ж компенсує надані стимули за рахунок збільшення бази оподаткування.*

Такі заходи не благодійність, а сприяння інвесторам. За оцінками української компанії *Industrial management company* [26], 1 га індустріального парку при повноцінній роботі створює 50 робочих місць. А 1 долар державних вкладень в інфраструктуру ІІ дозволить залучити 5-6 доларів інвестицій.

Безумовно, що податкові, митні та фінансові стимули в ІІ можуть стати інструментом для зловживань з боку недобросовісних компаній. Насправді цього не відбувається завдяки «запобіжни-

кам», які закладені в законодавство відповідних країн (рис. 12).

Регіональний аспект

На *постіндустріальній стадії розвитку регіону* головним чинником, що визначає його добробут, стає рівень розвитку інфраструктури. Розвиненість дорожньої мережі, зв'язку, житлового сектору, сфери послуг та індустрії розваг, пропозиція офісних приміщень, низький рівень злочинності, забезпеченість регіону кваліфікованими кадрами, в цілому здатність інфраструктури регіону прийняти нові види бізнесу і нових людей, швидко і ефективно пристосуватися до нових умов – все це визначає потенціал постіндустріального розвитку. Так звані базові галузі перестають бути такими і ніколи не стануть базовими знову. Споживання індивідуалізується, тиражність виробництва падає, відбувається так звана *демасифікація виробництва*. Поглиблюється його інтелектуалізація, основними факторами виробництва стають інформаційні ресурси.

Для багатьох регіонів саме розвиток індустріальних парків може стати порятунком від депресивності. Реформа децентралізації хоча і дала додаткові доходи місцевим бюджетам, але не змогла вирішити проблему вмираючих мономіст.

Рис. 12. Чинники запобігання фінансовим зловживанням, закладені в законодавстві деяких країн

Складено автором.

Як громаді грамотно розпорядитися пустирем або непрацюючою вугільною шахтою, щоб бізнес розвивався, місцевий бюджет наповнювався податками, а люди отримали робочі місця? Відповіді на ці питання може дати створення в регіонах ІП. Згідно з планами КМУ, в найближчі три роки в Україні буде побудовано 25 нових ІП [27].

Але, вважаємо за необхідне, формуючи проєктну карту, Урядові приділяти увагу регіонам, які потребують диверсифікації економіки. Серед них багато старопромислових вугільних регіонів, що потрапляють під урядову програму закриття шахт.

Важливим є розвиток відповідної законодавчої бази. Так, ВРУ отримала на розгляд законопроект №4416-1 [28], покликаний перезавантажити ідею створення і підтримки індустріальних парків, а також законопроекти №5688 і №5689 [29; 30], що регламентують порядок отримання податкових стимулів і преференцій. *Індустріальні парки можуть перезавантажити економіку регіонів, але за певних умов. Критеріями доцільності їх створення та ефективності існування є:*

- наявність та кваліфікація робочої сили;
- транспортна доступність (магістралі, якісні внутрішні дороги, аеропорти, порти, близькість до кордону);
- зручність розташування (міська або приміська зона, під'їзд, залізнична гілка);
- близькість мереж енергозабезпечення, інженерно-технічної інфраструктури;
- наявність потенційних інвесторів;

- готовність місцевої влади надавати інвесторам пільги і преференції;
- доступ до сировини та її вартість;
- відповідність земельної ділянки вимогам чинного законодавства;
- правова чистота земельної ділянки (немає перспективи оскаржень та судових спорів);
- ставлення населення до інвесторів та зайнятості на виробництві;
- екологічна придатність (не забрудненість території);
- відсутність потреби у значних адаптаційних роботах (вирівнювання, знімання шару чорнозему, очищення від забрудненості).

Окрім того, як неодноразово наголошували вчені Інституту економіки промисловості НАН України, В. Ляшенко, І. Підоричева, Н. Осадча, Ю. Залознова [31], *наукові, індустріальні та технопарки можуть та повинні стати ланцюжком у системі «інноваційного ліфта».* Отже, рівноправна економічна співпраця України з іншими країнами світу, її реальна незалежність і безпека можливі лише при умові активного розвитку в регіонах країни вітчизняного науково-технологічного потенціалу та використання його для продукування і впровадження інновацій. Ось чому здійснення в Україні ефективної інноваційної політики, підґрунтям якої мають стати нові знання та ефективне їх використання, повинно виступати одним із пріоритетних національних та регіональних інтересів держави. Однак темпи інноваційного розвитку і зміна структури техноло-

гій українського виробництва, невідповідність значної частини вітчизняних товарів рівню сучасного наукового та технологічного забезпечення, що зумовлює їх неконкурентоспроможність на зовнішньому та внутрішньому ринках, засвідчують про недостатню увагу державної політики до стимулювання наукових розробок та їх впровадження.

Перспектива для Донбасу

В якості законодавчої ініціативи на початку роботи ВРУ IX скликання було зареєстровано законопроект «Про створення та функціонування вільної економічної зони «Донбас» (№1093) [32]. Ініціатива передбачала:

- пільговий режим оподаткування (з 0-ю ставкою) прибуток окремих новостворених підприємств;
- для забезпечення реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм територіальних громад сіл, селищ і міст Донецької та Луганської областей в доходи їх бюджетів, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать податкові надходження від загальнодержавних податків і зборів, визначених у статті 9 Податкового кодексу України, крім ПДВ;
- пільговий режим сплати єдиного внеску (з 0-ю ставкою) платниками, які перебувають на обліку в органах доходів і зборів, розташованих на території вільної економічної зони «Донбас»;
- мультивалютний режим, за яким для оплати вартості товарів (робіт, послуг).

Разом із цим законопроектом, були надані пропозиції щодо зміни до Податкового, Митного та Бюджетного кодексів. Весь цей пакет парламент ще не розглядав.

Науково-прикладні доробки для регіону від провідних українських вчених-економістів мали наступний вигляд. У рамках імплементації Концепції економічного розвитку Донецької та Луганської областей, затвердженої КМУ у грудні 2020 р., Інститутом економіки промисловості НАН України у березні поточного року було надано рекомендації та пропозиції до проекту Стратегії розвитку Донецької та Луганської областей [34], положеннями якої, зокрема, запропоновано:

- формування «Інноваційного офшору – Донбас» шляхом створення спеціальних стимулюючих режимів (податкового, кредитного, митного, валютного курсу) для реалізації інвестиційних та інноваційних проектів на території Донецької та Луганської областей;
- оцінка інноваційного потенціалу регіону, визначення пріоритетних напрямів розвитку економіки та залучення інвестицій;
- створення мережі наукових парків у ЗВО областей та залучення наукового потенціалу для створення та розвитку мережі індустріальних парків,
- науково-методичне забезпечення реалізації концепції інтеграції в європейський науково-освіт-

ній та інноваційний простори «Інноваційний ліфт: від школи до Європи»».

Саме комплексний інтегрований підхід, що запропонований матеріалами вказаного проекту Стратегії, дозволить досягти стратегічних орієнтирів ключових макропоказників розвитку Донецької області до 2027 року.

Наразі, роботи зі створення трьох індустріальних парків тривають у Донецькій області:

- «Лиманський» (за схемою «greenfield», розміщення нових об'єктів у сфері промислового виробництва будівельних та теплоізоляційних матеріалів, елементів отримання альтернативної енергії, логістики, супутнього сервісу, м. Лиман);
- «Техносіті» (за схемою «brownfield», виробництво автомобільних запчастин та комплектуючих, машинобудування в галузі енергетики, легка промисловість, складання побутової техніки, утилізація комп'ютерної та електронної техніки, м. Костянтинівка);
- «АзовАкваІнвест» (за схемою «brownfield», підприємства машинобудування, легкої та харчової промисловості, м. Маріуполь).

Контекст викладеного у даному дослідженні матеріалу вимагає говорити про останні зміни у нормативній базі, а саме, 18 серпня 2021 р. Кабінет Міністрів України затвердив Стратегію економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року, а також, відповідний План дій щодо її реалізації [33]. Завдання Стратегії – сформулювати привабливий для інвестицій регіон з розвинутою інфраструктурою і оновленою матеріально-технічною базою, яка стане обов'язковою умовою для поступової реінтеграції непідконтрольних територій Донбасу.

Пропонується якісно новий підхід до розвитку територій, що постраждали від війни. Після деокупації заходи Стратегії можуть бути масштабовані і на інші райони Донеччини та Луганщини. Досягти цього можна шляхом забезпечення сприятливих умов для інвесторів, які створять робочі місця і наповнять бюджети, щоб уздовж лінії зіткнення створити «пояс успішності».

У той же час збитки України через конфлікт в Донбасі склали понад \$ 100 млрд. За мінімальними оцінками Віденського економічного інституту, на відновлення Донбасу необхідно \$ 27 млрд.

Основними напрямками Стратегії, зокрема, передбачається:

- формування трьох типів територій пріоритетного розвитку (ТТР);
- введення нових стимулів захисту інвестицій;
- запобігання надмірній регуляції господарських операцій;
- заходи з підтримки національних виробників продукції із високою доданою вартістю;
- стимулювання розвитку нових високотехнологічних виробництв;

– залучення інвестицій через зниження частки державної та комунальної власності, механізм державно-приватного партнерства.

З цього приводу, *вважаємо за необхідне привести у відповідність та кореляцію Закон України «Про індустріальні парки» та Закон України «Про державно-приватне партнерство»* (внести поправки в оновлені редакції), а саме:

– на етапі створення ІП – у частині норми ст. 3 (ч. 1), відповідно до якої «до ознак державно-приватного партнерства належать: 1) створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт та технічне переоснащення) об'єкта державно-приватного партнерства та/або управління (користування, експлуатація, технічне обслуговування) таким об'єктом...» (Закон України «Про державно-приватне партнерство, 2010»);

– нормативно врегулювати оптимізацію податків шляхом зниження для тих ІП, які забезпечують випуск товарів стратегічного значення для держави, або суспільно-значущих послуг, що є соціально значущими для конкретного регіону, або держави взагалі;

– з огляду на несприятливу тенденцію щодо рівня інвестування у розвиток регіонів суб'єктами, які не належать до органів публічного управління, унормувати нижню межу частки сукупного фінансування ІП партнерами.

Говорячи про нормативну базу щодо індустріальних парків, ми неодмінно звертаємось до фінансово-регуляторного режиму їх діяльності. А значить, до державного регулювання публічного інтересу до відповідного процесу. У 2012 р. професором В. Ляшенко у рамках теорії економічної режимології запропоновано загальне бачення системного подання фінансово-регуляторного режиму як функції вигляду:

$$FRR = \{G; S; I; R; P\},$$

де G – множина цілей, яких планується досягти при введенні в силу запропонованого режиму;

S – множина суб'єктів, на яких розповсюджується дія режиму;

I – множина норм та правил, обмежень та умов (є найбільш складною компонентою економічного режиму, що формується);

R та P – відповідно множини ресурсів та політик, що задіяні у процесі існування режиму [35].

Тож, безумовним критерієм вибору бізнесмена з множини режимів буде мінімізація транзакційних витрат на отримання доходу, що має бути орієнтовано при законотворчих ініціативах, наразі стосовно ІП.

Структура фактичних видів діяльності, які проваджуються в межах існуючих ІП, може бути суттєво оптимізована шляхом побудови раціональної моделі конфігурацій видів діяльності та коопераційних зв'язків як у межах окремого індустріального

парку, так і шляхом залучення суміжних/дотичних діяльностей інших ІП, що дасть змогу сформувати у такий спосіб більш ефективну мережу ІП.

Інституціональним потужним структуроутворюючим фактором, компонентом організаційної підтримки процесу формування національної системи ІП може бути Торгово-промислова палата України та її регіональні відділення.

Висновки та пропозиції. Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що вітчизняна економіка володіє колосальним потенціалом активізації промислового розвитку через механізм індустріальних парків за умов реалізації пакету реформ, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості ІП. З огляду на існуючі проблеми у вітчизняній практиці господарської діяльності, слід констатувати, що ініційовані у Верховній Раді законопроекти потребують доопрацювання. *Нагальними заходами сприяння розвитку індустріальних парків*, які повинні доповнити передбачені законопроектами № 5688, № 5689, № 4416-1, а також, поданими 23 червня 2021 р. на розгляд до ВРУ, законопроектами № 3724 та № 3725, є наступні:

– *імплементация промислового пакету реформ*, спрямованого на наближення привабливості умов господарської діяльності в індустріальних парках України до рівня країн-сусідів (Туреччини, Польщі), який міститиме стимули для *реінвестування прибутків у промисловість та науку, звільнення від сплати земельного податку земель промисловості, безкоштовне приєднання до інженерних мереж* (за рахунок інвестиційної складової тарифів), надання переваги українській продукції при державних закупівлях і реалізацію масштабних інфраструктурних проектів на засадах державно-приватного партнерства;

– у наведених законопроектах лівова частка стимулів та пільг відведена під *експортноорієнтовані підприємства*, тоді як *потрібно розвивати та наповнювати товарами внутрішній ринок*, що потрібно внести в якості змін до наведених нормативних документів;

– з 50 зареєстрованих в Україні індустріальних парків лише 12 є приватними, інші – або в державній, або в комунальній, або в комбінованій власності. Проте *пільги і преференції*, запропоновані в законопроектах, практично *не враховують актуальні інтереси більшості ініціаторів від ОТГ*. І індустріальні парки, створені з ініціативи глав міст, і ОТГ залишаються, по суті, без уваг. Потребують внесення до *законопроектів поправок щодо максимального сприяння роботі ІП, створених за місцевих ініціатив*;

– *процес звільнення резидентів ІП від ввізного мита на іноземне обладнання і комплектуючі*, про що йдеться у законопроектах, є вагомою преференцією та повинен бути *контрольованим* з метою унеможливити недобросовісними постачальниками обладнання уникнення сплати митних зборів (свого

часу через слабкий контроль була похована ідея вільних економічних зон);

– законопроектами передбачається *включення до складу індустріальних парків різних об'єктів – готелів, професійних кампусів та іншої комерційної і соціальної нерухомості*. Безумовно, ІП є своєрідним бізнес-містечком, а не лише промзоною. В той же час, поєднання подібного роду об'єктів не повинно бути домінуючим. Крім того, між промисловою й іншими типами нерухомості слід передбачити охоронні зони. А це призведе до втрат площ майбутньої можливої забудови, тобто *їх також потрібно передбачити у будівельних нормах*;

– на даний час серед органів ЦОВВ немає *єдиного органу*, який би регулював, сертифікував, створював правила і критерії для парків, займався лобізмом, нарешті. У всіх наших сусідів (Польща, Словаччина, Туреччина, Росія) працюють потужні асоціації індустріальних парків, які є і лобістами, і ініціаторами законопроектів, і сертифікуючими органами. Учасники ринку індустріальних парків гостро потребують *профільної організації, яка регулювала б роботу галузі*, розвивала її і відстоювала її інтереси. Наразі при Міністерстві економіки вже є підрозділ, який займається індустріальними парками: кожен квартал він збирає звітність, реєструє нові парки і т.д. Підрозділ недостатньо активний і не має тих функцій, які прописані в законі, тобто потребує нормативного врегулювання. До того ж при Міністерстві розвитку громад та територій функціонує директорат регіональної політики, який опікується питаннями ІП, зокрема, розробляє Концепцію розвитку індустріальних парків до 2024 року. В той же час *ці відділи ЦОВВ не інституціонізовані у регіонах*, що знижує ефективність роботи на місцях;

– законопроектами передбачені *стимулюючі інвестиційні преференції* для індустріальних парків. Подібний механізм вже було передбачено чинним Законом «Про індустріальні парки», коли керуючі компанії та ініціатори проєктів могли отримувати

від держави безвідсоткові кредити, а підведення мереж повинно компенсуватися за рахунок бюджетів місцевих громад або держави. Але, *забезпечення в бюджеті для цього не передбачене*. Тому, справа не в стимулах, а у їхньому забезпеченні. Законом про Державний бюджет повинна бути передбачена *необхідна компенсація*, принаймні для державних ІП, а також тих, що створюються за місцевих ініціатив;

– з цих питань потрібно *врегулювати відносини з МВФ*, адже у Меморандумі про співпрацю чітко прописано, що ніякі податкові преференції окремим галузям не допускаються. Отже, потрібні додаткові підтвердження у дотичних документах;

– щодо запобігання *корупційних ризиків* при наданні державної підтримки функціонування ІП, то у ч. 5 ст. 4 Закону України «Про індустріальні парки» у редакції 2012 р. передбачене «державне стимулювання залучення інвестицій в індустріальні парки». Вважаємо доцільним побудову системи ефективних процедур прозорого алгоритму надання відповідної підтримки. При цьому формалізовані критерії надання державної підтримки ІП та наявність алгоритмізованого підходу до визначення обсягу підтримки, зокрема, через Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), убезпечать від корупційних ризиків. Фактори обов'язковості наукової та інноваційної складових у таких заходах, будуть мати наріжне значення;

– задля ефективної роботи ІП, доцільним є рекомендувати Міністерству економічного розвитку організувати роботу з розробки схем типових конфігурацій коопераційних зв'язків при створенні ІП, а також критерії визначення якірного інвестора.

За цих умов можливе поступове впровадження в Україні загальноприйнятних інструментів промислового розвитку, таких як індустріальні парки, локалізація, експортно-кредитне агентство, закордонні торгові представництва та ін. – дозволить нашій країні вийти на шлях до заможності та благополуччя, забезпечить українських громадян роботою у власній країні.

Література

1. The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine?view=chart>.
2. The Economist. URL: <https://www.economist.com/the-world-in-2021>.
3. Про індустріальні парки: Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>.
4. Ляшенко В. І., Котов С. В. Україна XXI: неоіндустріальна держава або «крах проєкту»: монографія. Київ: ІЕП НАН України, 2015. 196 с.
5. Інституціональна модель інноваційної економіки: колективна монографія / за ред. В. І. Ляшенко, О. В. Прокопенка, В. А. Омеляненка / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2019. 327 с.
6. Інституційне забезпечення стимулюючих режимів індустріальних парків та імпортозаміщення. *Реформування та стабілізація фінансово-економічної системи країни*: збірник тез наукових робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 15 травня 2021 р.). Київ: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2021. С. 25-31.
7. Іванов С. В., Ляшенко В. І., Ляшенко А. Ю. Алгоритм формування спеціального регуляторного режиму індустріальних парків. The 9th International scientific and practical conference “Science, society, education: topical issues and development prospects” (August 2-4, 2020). SPC “Sci-conf.com.ua”. Kharkiv, 2020. P. 288-296.
8. Іванов С. В., Ляшенко В. І., Ляшенко А. Ю. Визначення пріоритетів та принципів формування спеціального режиму господарювання індустріальних парків. *Економіка в контексті глобальних змін суспільства*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 18 липня 2020 р.). Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 44-48.

9. Ляшенко В. І., Ляшенко А. Ю. Спеціальний регуляторний режим «єдиного вікна» для індустріальних парків: іноземний досвід як приклад для України. *Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансово-економічного стану країн*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 16 травня 2020 р.). Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2020. С. 25-30.
10. Ляшенко В. І., Ляшенко А. Ю. Податкові режими індустріальних парків: іноземний досвід та перспективи для України. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки*: збірник тез Податкового конгресу (м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 60-64.
11. Ляшенко В. І., Ляшенко А. Ю. Зарубіжний досвід надання митних пільг підприємствам-учасникам індустріальних парків: висновки для України. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. №1. С. 57-68. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1\(55\)-57-68](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1(55)-57-68).
12. Мельник О. С. Стан і проблеми розвитку інноваційного підприємництва й науково-технічної діяльності. *Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми* / за заг. ред. В. І. Ляшенка. Запоріжжя, 2014. 798 с.
13. Осадча Н. Проблемні аспекти створення регіональних інноваційних систем та залучення інвестицій в економіку України. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 1(43). С. 142-149.
14. Бенюк Л. Я. Індустріальні парки як інструмент розвитку регіональної економіки: теоретичні аспекти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3. С. 509–517. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_3_54.
15. Галасюк В. В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. *Економічний аналіз*: зб. наук. пр. / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Вид.-поліграф. центр Терноп. нац. екон. ун-ту «Екон. думка». 2018. Т. 28. № 1. С. 40–50.
16. United Nations Industrial Development Organization. URL: <https://www.unido.org/unido-industrial-parks>.
17. Презентація U-LEAD «Індустріальні парки як інструмент залучення інвестицій: практичні аспекти створення та функціонування». URL: http://dia.dp.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/6_industr_parks_F.Fedyuk_13_02.pdf.
18. Hungarian Central Statistical Office. URL: <https://www.ksh.hu/?lang=en>.
19. Склярів Р. Інноваційні парки: досвід України та світу. URL: <https://business.ua/uk/innovatsijni-parki-dosvid-ukrajini-ta-svitu>.
20. Manufacturing, valueadded (% of GDP) (constant 2010 US\$). *The World Bank data*. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>.
21. Paying Taxes 2020. URL: <https://www.pwc.com/payingtaxes>.
22. Инновационные парки: что это и где они будут созданы в Украине. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2021/04/16/infografika/obshhestvo/innovacionnye-parki-chto-eto-i-gde-oni-budut-sozdany-ukraine>.
23. Міністерство економічного розвитку України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>.
24. Проект Закону України «Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1YYDTA.html.
25. Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення інвестицій в реальний сектор економіки через індустріальні парки». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1YZDTA.html.
26. Industrial management company. URL: <https://industrialpark.org.ua/>.
27. Чернишов О. Держава буде підтримувати та стимулювати розвиток індустріальних парків. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij-chemishov-derzhava-bude-pidtrimuvati-ta-stimulyuvati-rozvitok-industrialnih-parkiv>.
28. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про індустріальні парки" та деяких інших законодавчих актів України щодо залучення інвестицій у промисловий сектор економіки шляхом стимулювання створення індустріальних парків». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4416-1&skl=10.
29. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72442.
30. Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72319.
31. Иванов С. В., Ляшенко В. І., Підричева І. Ю. та ін. Україна в європейському науково-освітньому та інноваційному просторі: концепція адаптації та інтеграції в умовах Угоди про асоціацію з Європейським Союзом: монографія / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2018. 331 с.
32. Проект Закону України «Про створення та функціонування вільної економічної зони «Донбас». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66348.
33. Кабінет Міністрів України. Офіційний сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-strategiyu-ekonomichnogo-rozvitku-donechchini-ta-luganshchini>.
34. Презентація пропозицій ІЕП НАНУ до Стратегії розвитку Донецької та Луганської областей. URL: <https://iie.org.ua/krugli-stoli/onlajn-narada-z-pitan-prezentacii-proiektu-strategii-ekonomichnogo-rozvitku-doneckoi-ta-luganskoi-obl-do-2027-r/>.
35. Ляшенко В. И. Финансово-регуляторные режимы стимулирования экономического развития: введение в экономическую режимологию: моногр. / НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. Донецк, 2012. 370 с.

References

1. The World Bank. *data.worldbank.org*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/country/ukraine?view=chart>.
2. The Economist. *www.economist.com*. Retrieved from <https://www.economist.com/the-world-in-2021>.
3. Pro industrialni parky: Zakon Ukrainy vid 21.06.2012 r. № 5018-VI [On industrial parks: Law of Ukraine of June 21, 2012 № 5018-VI]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17> [in Ukrainian].

4. Liashenko, V. I., Kotov, Ye. V. (2015). Ukraina XXI: neoindustrialna derzhava abo «krakh proektu»? [Ukraine XXI: neo-industrial state or "project collapse"?]. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine; Poltava University of Economics and Trade. 196 p. [in Ukrainian].
5. Liashenko, V. I., Prokopenko, O. V., Omelianenko, V. A. (2019). Instytutsionalna model innovatsiinoi ekonomiky [Institutional model of innovative economy]. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
6. Instytutsiine zabezpechennia stymuliuiuchykh rezhymiv industrialnykh parkiv ta importozamishchennia [Institutional support of stimulating regimes of industrial parks and import substitution]. (2021). *Reformuvannia ta stabilizatsiia finansovo-ekonomichnoi systemy krainy – Reforming and stabilization of the financial and economic system of the country*: Proceedings of the International scientific-practical conference for students, graduate students and young scientists. (pp. 25-31). Kyiv, Analytical Center "New Economy" [in Ukrainian].
7. Ivanov, S. V., Liashenko, V. I., Liashenko, A. Yu. (2020). Alhorytm formuvannia spetsialnogo rehuliatornoho rezhymu industrialnykh parkiv [Algorithm of formation of special regulatory regime of industrial parks]. The 9th International scientific and practical conference "Science, society, education: topical issues and development prospects". (pp. 288-296). SPC "Sci-conf.com.ua". Kharkiv [in Ukrainian].
8. Ivanov, S. V., Liashenko, V. I., Liashenko, A. Yu. (2020). Vyznachennia pryoritetiv ta pryntsyviv formuvannia spetsialnogo rezhymu hospodariuvannia industrialnykh parkiv [Definition of priorities and principles of formation of a special mode of management of industrial parks.]. *Ekonomika v konteksti hlobalnykh zmin suspilstva – Economy in the context of global changes in society*: Proceedings of the International scientific-practical conference. (pp. 44-48). Dnipro, NGO "Perspective" [in Ukrainian].
9. Liashenko, V. I., Liashenko, A. Yu. (2020). Spetsialnyi rehuliatorny rezhym «yedynoho vikna» dlia industrialnykh parkiv: inozemnyi dosvid yak pryklad dlia Ukrainy [Special regulatory regime of "single window" for industrial parks: foreign experience as an example for Ukraine]. *Metody otsinky ta shliakhy stabilizatsii finansovo-ekonomichnogo stanu krain – Assessment methods and ways to stabilize the financial and economic condition of countries*: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference. (pp. 25-30). Kyiv, NGO "Kyiv Economic Research Center" [in Ukrainian].
10. Liashenko, V. I., Liashenko, A. Yu. (2019). Podatkovi rezhymy industrialnykh parkiv: inozemnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy [Tax regimes of industrial parks: foreign experience and prospects for Ukraine]. *Upravlinnia publichnymy finansamy ta problemy zabezpechennia natsionalnoi ekonomichnoi bezpeky – Management of public finances and problems of ensuring national economic security*: Proceedings of the Tax Congress. (pp. 60-64). Irpin, University of the SFS of Ukraine [in Ukrainian].
11. Liashenko, V. I., Liashenko, A. Yu. (2019). Zarubizhnyi dosvid nadannia mytnykh pilh pidpriemstvam-uchasnykam industrialnykh parkiv: vysnovky dlia Ukrainy [Foreign experience of granting customs privileges to enterprises in the industrial parks: conclusions for Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1, pp. 57-68. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1\(55\)-57-68](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1(55)-57-68) [in Ukrainian].
12. Melnyk, O. S. (2014). Stan i problemy rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva y nauково-tekhnichnoi diialnosti [Status and problems of development of innovative entrepreneurship and scientific and technical activity.]. *Pershyi etap modernizatsii ekonomiky Ukrainy: dosvid ta problemy [The first stage of modernization of the economy of Ukraine: experience and problems]*. Zaporizhzhia. 798 p. [in Ukrainian].
13. Osadcha, N. V. (2016). Problemni aspekty stvorennia rehionalnykh innovatsiinykh system ta zaluchennia investytsii v ekonomiku Ukrainy [Problem Aspects of Creation of Regional Innovative Systems and Bringing in of Investments in-Economy of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1(43), pp. 142-149 [in Ukrainian].
14. Benovska, L. Ya. (2014). Industrialni parky yak instrument rozvytku rehionalnoi ekonomiky: teoretychni aspekty [Industrial parks as a tool for the development of the regional economy: theoretical aspects.]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy – Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, Issue 3, pp. 509–517. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_3_54 [in Ukrainian].
15. Halasiuk, V. V. (2018). Industrialni parky: svitovyi dosvid ta perspektyvy stvorennia v Ukraini [Industrial parks: world experience and prospects of creation in Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, Vol. 28, No. 1, pp. 40–50. Ternopil, Polygraph Publishing House. center of Ternopil. nat. econ. un-tu "Econ. opinion" [in Ukrainian].
16. United Nations Industrial Development Organization. Retrieved from <https://www.unido.org/unido-industrial-parks>.
17. Prezentatsiia U-LEAD «Industrialni parky yak instrument zaluchennia investytsii: praktychni aspekty stvorennia ta funktsionuvannia» [U-LEAD presentation "Industrial parks as a tool for attracting investment: practical aspects of creation and operation"]. Retrieved from http://dia.dp.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/6_industr_parks_F.Fedyuk_13_02.pdf [in Ukrainian].
18. Hungarian Central Statistical Office. Retrieved from <https://www.ksh.hu/?lang=en>.
19. Skliarov, R. Innovatsiini parky: dosvid Ukrainy ta svitu [Innovation parks: the experience of Ukraine and the world]. Retrieved from <https://business.ua/uk/innovatsijni-parki-dosvid-ukrajini-ta-svitu> [in Ukrainian].
20. Manufacturing, valueadded (% of GDP) (constant 2010 US\$). *The World Bank data*. Retrieved from <https://data.worldbank.org/country/ukraine>.
21. Paying Taxes. (2020). Retrieved from <https://www.pwc.com/payingtaxes>.
22. Innovatsionnye parki: chto eto i gde oni budut sozdany v Ukraine [Innovation parks: what are they and where will they be created in Ukraine]. Retrieved from <https://ru.slovovidilo.ua/2021/04/16/infografika/obshhestvo/innovacionnye-parki-chto-eto-i-gde-oni-budut-sozdany-ukraine> [in Russian].
23. Ministerstvo ekonomichnogo rozvytku Ukrainy [Ministry of Economic Development of Ukraine]. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini> [in Ukrainian].
24. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do rozdiluu XX "Perekhidni polozhennia" Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo rozvytku vitchyznianoho vyrobnytstva shliakhom stymuliuвання zaluchennia investytsii v realnyi sektor ekonomiky cherez industrialni parky» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to Section XX" Transitional Provisions "of the Tax Code of Ukraine on the Development of Domestic Production by Stimulating the Attraction of Investments in the Real Sector of the Economy through Industrial Parks"]. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1YYDTA.html [in Ukrainian].
25. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Mytnoho kodeksu Ukrainy shchodo rozvytku vitchyznianoho vyrobnytstva shliakhom stymuliuвання zaluchennia investytsii v realnyi sektor ekonomiky cherez industrialni parky» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Customs Code of Ukraine on the Development of Domestic Production by Stimulating the Attraction of

Investments in the Real Sector of the Economy through Industrial Parks"]. Retrieved from http://search.liga-zakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1YZDTA.html [in Ukrainian].

26. Industrial management company. Retrieved from <https://industrialpark.org.ua/>.

27. Chernyshov, O. Derzhava bude pidtrymuvaty ta stymuliuvaty rozvytok industrialnykh parkiv [The state will support and stimulate the development of industrial parks]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij-chemishov-derzhava-bude-pidtrimuvati-ta-stimuluvati-rozvitok-industrialnih-parkiv> [in Ukrainian].

28. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro industrialni parky" ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zaluchennia investytsii u promyslovyi sektor ekonomiky shliakhom stymuliuвання створення industrialnykh parkiv» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine" On Industrial Parks "and some other legislative acts of Ukraine on attracting investment in the industrial sector of the economy by stimulating the creation of industrial parks"]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=4416-1&skl=10 [in Ukrainian].

29. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo stvorennia spryiatlyvykh umov dlia zaluchennia masshtabnykh investytsii u promyslove vyrobnytstvo» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine to Create Favorable Conditions for Attracting Large-Scale Investments in Industrial Production"]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72442 [in Ukrainian].

30. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Mytnoho kodeksu Ukrainy shchodo stvorennia spryiatlyvykh umov dlia zaluchennia masshtabnykh investytsii u promyslove vyrobnytstvo» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Customs Code of Ukraine to Create Favorable Conditions for Attracting Large-Scale Investments in Industrial Production"]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72319 [in Ukrainian].

31. Ivanov, S. V., Liashenko, V. I., Pidorycheva, I. Yu. et al. (2018). Ukraina v yevropeiskomu naukovo-osvitnomu ta innovatsiinomu prostori: kontseptsiiia adaptatsii ta intehtatsii v umovakh Uhody pro asotsiatsiiu z Yevropeiskym Soiuzom [Ukraine in the European scientific-educational and innovation space: the concept of adaptation and integration in terms of the Association Agreement with the European Union]. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine [in Ukrainian].

32. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro stvorennia ta funktsionuvannia vilnoi ekonomichnoi zony «Donbas» [Draft Law of Ukraine "On the establishment and operation of the free economic zone "Donbass""]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66348 [in Ukrainian].

33. Kabinet Ministriv Ukrainy [Cabinet of Ministers of Ukraine]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-strategiyu-ekonomichnogo-rozvitku-donechchini-ta-luganshchini> [in Ukrainian].

34. Prezentatsiia propozyitsii IEP NANU do Stratehii rozvytku Donetskoï ta Luhanskoï oblasti [Presentation of IEP NASU proposals to the Development Strategy of Donetsk and Luhansk regions]. Retrieved from <https://ie.org.ua/krugli-stoli/onlajn-narada-z-pitan-prezentacii-proiektu-strategii-ekonomichnogo-rozvitku-doneckoi-ta-luganskoï-obl-do-2027-r/> [in Ukrainian].

35. Liashenko, V. I. (2012). Finansovo-regulyatornyye rezhimy stimulirovaniya ekonomicheskogo razvitiya: vvedeniye v ekonomicheskuyu rezhimologiyu [Financial and regulatory regimes for stimulating economic development: an introduction to economic regimeology]. Donetsk, IIE of NAS of Ukraine [in Russian].

Бородіна О. А. Оптимізація нормативної та інституціональної бази функціонування індустріальних парків в умовах децентралізації

Фокус уваги дослідження статті спрямований на нормативний та інституційний підхід до оптимізації подальшого функціонування індустріальних парків в Україні, а саме: доведена необхідність системних зрушень у інноваційно-інвестиційній сфері задля збільшення темпу зростання ВВП на душу населення. Проведений аналіз впливу індустріальних парків на макроекономічні показники низки країн, а також стимулів та динаміки розвитку індустріальних парків в національних економіках світу. Констатовано автоматизація та максимальне нормативне та інституційне спрощення процедур при створенні та функціонуванні індустріальних парків закордонних країн.

Наголошується на ефективності політики запобігання фінансовим зловживанням при процедурах державної підтримки індустріальним паркам, а також відповідні чинники, закладені в законодавстві деяких країн.

Виконано аналіз показників деіндустріалізації української промисловості, наголошується на гострому «інвестиційному голоді» економіки України, що провокує безробіття, консервує бідність населення, гальмує відбудову промисловості. Систематизовано перелік чинників, які ускладнюють реалізацію індустріальних парків.

Проаналізовано стан нормативно-правової бази з питань функціонування індустріальних парків, констатовано наявність певної кількості проєктів Законів, покликаних перезавантажити ідею створення і підтримки індустріальних парків. Наведено аргументи значного впливу індустріальних парків на розвиток регіональної інфраструктури та економіки.

Констатується, що для багатьох регіонів саме розвиток індустріальних парків може стати порятунком від репресивності. Систематизовано критерії доцільності їх створення та ефективності роботи у регіонах. Наголошується на необхідності приділяти увагу регіонам, які потребують диверсифікації економіки, зокрема старопромисловим вугільним регіонам, що потрапляють під урядову програму закриття шахт. У якості конкретного прикладу зроблено аналіз перспективи розвитку економіки Донецької області в рамках імплементації Концепції економічного розвитку Донецької та Луганської областей, затвердженої Кабінетом Міністрів України у грудні 2020 року.

Проведено аналіз останніх стратегічних документів, зокрема, затвердженої Стратегії розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року, з огляду на проведений комплексний аналіз, надано пропозиції щодо оптимізації нормативної та інституціональної бази формування та ефективної роботи системи індустріальних парків в Україні.

Ключові слова: децентралізація, індустріальні парки, територіальний розвиток, інституціональний підхід, органи місцевого самоврядування.

Borodina O. Optimization of the Normative and Institutional Base of Functioning of Industrial Parks in the Conditions of Decentralization

The focus of the article is on the normative and institutional approach to optimizing the further functioning of industrial parks in Ukraine, namely: the need for systemic changes in the innovation and investment sphere to increase GDP growth per capita. The analysis of influence of industrial parks on macroeconomic indicators of a number of countries, and also, stimuli and dynamics of

development of industrial parks in national economies of the world is carried out. Automation and maximum normative and institutional simplification of procedures in the creation and operation of industrial parks of foreign countries are stated.

Emphasis is placed on the effectiveness of policies to prevent financial abuse in the procedures of state support for industrial parks, as well as the relevant factors enshrined in the legislation of some countries.

The analysis of indicators of deindustrialization of the Ukrainian industry simultaneously with sharp "investment hunger" of economy of Ukraine which provokes unemployment, preserves poverty of the population, slows down industrial reconstruction is executed. The list of factors that complicate the implementation of industrial parks is systematized.

The state of the regulatory framework for the functioning of industrial parks is analyzed, the presence of a number of draft laws aimed at restarting the idea of creating and maintaining industrial parks is stated. Arguments of significant influence of industrial parks on the development of regional infrastructure and economy are given.

It is stated that for many regions the development of industrial parks can be a salvation from repression. The criteria of expediency of their creation and efficiency of work in the regions are systematized. Emphasis is placed on the need to pay attention to regions in need of economic diversification, in particular the old coal regions, which fall under the government's mine closure program. As a concrete example, the analysis of the prospects of economic development of Donetsk region in the framework of the implementation of the Concept of economic development of Donetsk and Luhansk regions, approved by the Cabinet of Ministers in December 2020.

An analysis of the latest strategic documents, in particular, the approved Development Strategy of Donetsk and Luhansk regions for the period up to 2030, given the comprehensive analysis, provided proposals for optimizing the regulatory and institutional framework for the formation and effective operation of industrial parks in Ukraine.

Keywords: decentralization, industrial parks, territorial development, institutional approach, local governments.

Бородіна О. А. Оптимізація нормативної та інституціональної бази функціонування індустріальних парків в умовах децентралізації

Фокус уваги дослідження статті направлено на нормативний та інституціональний підхід до оптимізації функціонування індустріальних парків в Україні, а саме: доведено необхідність системних зсувів в інноваційно-інвестиційній сфері для збільшення темпа росту ВВП на душу населення. Проведено аналіз впливу індустріальних парків на макроекономічні показники ряду країн, а також стимулів та динаміки розвитку індустріальних парків в національних економіках світу. Констатовано автоматизація та максимальне нормативне та інституціональне упрощення процедур при створенні та функціонуванні індустріальних парків зарубіжних країн.

Відзначається ефективність політики запобігання фінансовим зловживанням при процедурах державної підтримки індустріальним паркам, а також відповідні фактори, закладені в законодавстві деяких країн.

Виконано аналіз показників деіндустріалізації української промисловості, відзначається гострий «інвестиційний голод» економіки України, що провокує безробіття, консервує бідність населення, затримує відновлення промисловості. Систематизовано перелік факторів, які ускладнюють реалізацію індустріальних парків.

Проаналізовано стан нормативно-правової бази за питаннями функціонування індустріальних парків, констатовано наявність певної кількості проєктів законів, призначених перезагрузити ідею створення та підтримки індустріальних парків. Приведено аргументи значущого впливу індустріальних парків на розвиток регіональної інфраструктури та економіки.

Констатується, що для багатьох регіонів саме розвиток індустріальних парків може стати порятунком від депресивності. Систематизовано критерії доцільності їх створення та ефективності роботи в регіонах. Підкреслюється необхідність уваги регіонам, які потребують диверсифікації економіки, зокрема старопромислові вугільні регіони, що потрапляють під програму закриття шахт. В якості конкретного прикладу зроблено аналіз перспективи розвитку економіки Донецької області в межах імплементації Концепції економічного розвитку Донецької та Луганської областей, затвердженої Кабінетом Міністрів України в грудні 2020 року.

Проведено аналіз останніх стратегічних документів, зокрема, затвердженої Стратегії розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року. Дані пропозиції щодо оптимізації нормативної та інституціональної бази формування та ефективної роботи системи індустріальних парків в Україні.

Ключові слова: децентралізація, індустріальні парки, територіальне розвиток, інституціональний підхід, органи місцевого самоврядування.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2021

Прийнято до друку 24.09.2021